

Sygnatura akt I Ca 42/13

POSTANOWIENIE

K., dnia 22-02-2013 r.

Sąd Okręgowy w Koninie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Kozłowska

Sędzia: SO Jolanta Tembłowska Sędzia: SO Iwona Złoty-spr

Protokolant: st. sekr. sąd. Magdalena Szulc

po rozpoznaniu w dniu 22-02-2013 r. w Koninie

na rozprawie

sprawy z wniosku R. T.

przy uczestnictwie (...) SA. z siedzibą w G.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kole

z dnia 6 listopada 2012 r sygn. akt INs 338/12.

postanawia:

oddalić apelację.

E. J. T. I. Z.

Sygn. akt I 1 Ca 42/13

UZASADNIENIE

Wnioskodawczynie R. T. wniosła o ustanowienie na nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Kole prowadzona jest księga wieczysta o nr (...) stanowiącej jej własność odpłatnej służebności przesyłu na rzecz (...) S.A. z siedzibą w G.. W uzasadnieniu wniosku podała, że na ww. nieruchomościach znajdują się słupy elektroenergetyczne oraz linie elektroenergetyczne, które stanowią własność uczestnika postępowania. Wnioskodawczynie pismem z dnia 2 września 2011 roku zwróciła się do uczestnika postępowania z wnioskiem o zawarcie umowy na mocy, której zostanie ustanowiona służebność przesyłu, ale uczestnik postępowania nie wyraził na powyższe zgody i podniósł zarzut zasiedzenia służebności.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania wniósł o jego oddalenie i jednocześnie przyznał, że przez nieruchomość wnioskodawczynie posadowione są będące jego własnością urządzenia elektroenergetyczne, które

zostały pobudowane w latach 60-tych ubiegłego stulecia. Jednocześnie uczestnik postępowania podniósł zarzut zasiedzenia

Postanowieniem z dnia 6 listopada 2012 roku Sąd Rejonowy w Kole oddalił wnioszek R. T. i orzekł o kosztach postępowania.

W uzasadnieniu Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawczyni R. T., na podstawie umowy darowizny z dnia 28 czerwca 1995 roku, nabyła od swoich rodziców nieruchomość rolną położoną w miejscowości T. gmina W., oznaczoną numerem geodezyjnym (...) o łącznej powierzchni 4,61 ha, dla której Sąd Rejonowy w Kole prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Na działce o numerze (...) znajduje się linia energetyczna NN napowietrzna wychodząca ze stacji transformatorowej (...) pobudowana w 1965 roku.

Na działce o numerze (...) znajduje się linia energetyczna NN napowietrzna pobudowana w 1965 roku.

Na działce o numerze (...) znajdują się dwie linie energetyczne NN napowietrzne pobudowane w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku.

W trakcie budowy napowietrznej linii energetycznej średniego i niskiego napięcia właściciele nieruchomości nie byli pytani o zgodę na posadowienie słupów na ich nieruchomości. Nie była też zawierana z nimi umowa dotycząca posadowienia słupów, ani dotycząca odszkodowania za zajęty grunt. Faktycznie władającym liniami był Zakład (...), będący przedsiębiorstwem państwowym.

W okresie od posadowienia ww. infrastruktury energetycznej roku do 2012 roku poprzednik prawny wnioskodawcy i wnioskodawca wykonywali prace konserwacyjne słupów i linii energetycznych. Żaden z właścicieli nieruchomości nie sprzeciwiał się powyższym pracom.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o całokształt zgromadzonego w sprawie rzeczowego i osobowego materiału dowodowego.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji przytaczając treść przepisu art. 49 § 1 k.c. wskazał, że w niniejszym stanie faktycznym poza sporem pozostawał fakt, że znajdujące się na działkach wnioskodawcy słupy i linie energetyczne stanowią własność przedsiębiorstwa przesyłowego (...) S.A. z siedzibą w G..

W dalszej części uzasadnienia Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisu art. 305¹ k.c. wskazując przy tym, że uczestnik podniósł zarzut zasiedzenia służebności przesyłu przez Skarb Państwa.

Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w przypadku korzystania z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości stosuje się odpowiednio.

Sąd Rejonowy wskazał, że z art. 172 k.c. (w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 roku Dz. U. z 1964r. Nr 16, poz. 93, przed nowelizacją art. 172 ustawą z 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy Kodeks Cywilny) wynika, że posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeśli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dziesięciu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie). Po upływie dwudziestu lat posiadacz samoistny nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze. Z przepisu tego wynika, że aby możliwe było nabycie własności nieruchomości przez zasiedzenie konieczne jest wystąpienie przynajmniej 2 elementów, to jest posiadania nieruchomości jak właściciel, oraz odpowiednio długiego okresu jej posiadania. Dobra wiara posiadacza nie jest konieczna do zasiedzenia jednakże skraca okres potrzebny do zasiedzenia nieruchomości. Posiadacz aby spełnić warunki zasiedzenia musi sprawować władztwo

nad nieruchomością w taki sposób jak właściciel (musi być posiadaczem samoistnym). Inne rodzaje posiadania nie prowadzą do nabycia własności posiadanej rzeczy przez zasiedzenie bez względu na upływ czasu.

Sąd I instancji stwierdził zatem, że do ustalenia zasiedzenia służebności konieczne jest ustalenie, iż posiadacz służebności przez wymagany ustawą okres czasu posiadał służebność i czy korzystał przy tym z trwałego i widocznego urządzenia podkreślając, że w toku postępowania ustalił, iż od 1965 roku na nieruchomości wnioskodawczyni posadowione są słupy energetyczne oraz przebiega linia NN. Sąd Rejonowy uznał, że od tego też czasu istnieje na nieruchomości wnioskodawcy trwale i widoczne urządzenie w rozumieniu art. 292 k.c. W związku z tym, iż przez cały okres istnienia linii energetycznej wykorzystywana jest ona do przesyłania energii elektrycznej Sąd orzekający uznał, iż linia ta jest trwałym i widocznym urządzeniem, z którego korzystał zakład energetyczny, a zatem zakres uprawnień właściciela urządzeń elektroenergetycznych odpowiadał służebności gruntowej określonej w art. 285 § 1 k.c.

W dalszej części uzasadnienia Sąd Rejonowy podkreślił, że do czasu zmiany ustawy kodeksu cywilnego 1 października 1990 roku obowiązywał art. 128 § 1 k.c. zgodnie z którym własność ogólnonarodowa (państwowa) przysługiwała Skarbowi Państwa albo innym państwowym osobom prawnym. Zatem do 1 października 1990 roku obowiązywała zasada jednolitej własności państwowej, zgodnie z którą Skarb Państwa był jedynym właścicielem całego mienia państwowego, niezależnie od tego w czym zarządzie się znajdowało. W tej sytuacji przedsiębiorstwo państwowe zarządzało napowietrznymi liniami energetycznymi i słupami energetycznymi ale w imieniu Skarbu Państwa. Sąd I instancji uznał zatem, iż przedsiębiorstwo państwowe wykonywało jedynie faktyczne władztwo nad powierzonymi mu nieruchomościami. Zatem właścicielem tej nieruchomości oraz linii energetycznej pozostawał Skarb Państwa i na rzecz Skarbu Państwa może być stwierdzone zasiedzenie służebności gruntowej. Sąd Rejonowy wskazał, że pogląd taki został pośrednio wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 26. 10. 2007 roku III CZP 30/07, z której wynika, iż nabycie własności może nastąpić na rzecz Skarbu Państwa a nie poszczególnych przedsiębiorstw państwowych, bowiem z uchwały tej Sąd Najwyższy konsekwentnie wskazuje, że nabycie własności nieruchomości przez zasiedzenie w poprzednich warunkach ustrojowych następowało wyłącznie na rzecz Skarbu Państwa. Sąd I instancji wskazał także, że powyższy pogląd został potwierdzony w uchwale z dnia 22 października 2009 roku III CZP 70/09, w której Sąd Najwyższy wprost przyznał, że korzystanie przez przedsiębiorstwo państwowe z nieruchomości w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej, prowadzące do zasiedzenia służebności gruntowej przez dniem 1 lutego 1989 roku stanowiło podstawę do nabycia tej służebności przez Skarb Państwa.

W tej sytuacji Sąd Rejonowy uznał, iż zasiedzenie służebności gruntowej przy spełnieniu przesłanek z art. 292 i 172 k.c. może nastąpić na rzecz Skarbu Państwa.

Sąd I instancji wskazał nadto, że w niniejszej sprawie ustalił, że Skarb Państwa był w samoistnym posiadaniu przedmiotowej służebności od 1965 roku i był posiadaczem w złej wierze, gdyż był świadomy, że nieruchomość na której została posadowiona infrastruktura elektroenergetyczna nie była jego własnością. Sąd Rejonowy podkreślił, że niewątpliwie okolicznością, która usprawiedliwiałaby przekonanie Skarbu Państwa o tym, że ma prawo zająć nieruchomość wnioskodawczyni, a więc decydującą o dobrej wierze, byłoby legitymowanie się zgodą właścicieli (obecnych lub ich poprzedników) na usytuowanie urządzeń energetycznych, której Skarb Państwa nie posiadał, a przynajmniej uczestnik nie wykazał, aby zgodę taką kiedykolwiek uzyskał. Sąd I instancji wskazał więc, że zgodnie z obowiązującym wówczas art. 172 k.c. dla posiadacza w złej wierze okres zasiedzenia wynosił 20 lat, a więc upływał w 1986 roku.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Rejonowy uznał za uzasadniony zarzut zasiedzenia służebności przez Skarb Państwa . W takiej sytuacji oddalił wniosek o ustanowienie służebności .

Konkludując Sąd I instancji wskazał, że zastosował przyjętą w nauce prawa i orzecznictwie Sądu Najwyższego zasadę o dopuszczalności ustalenia faktu nabycia prawa przez zasiedzenie w innej sprawie niż w postępowaniu o zasiedzenie, gdy ustalenie tego faktu nie należy do samego rozstrzygnięcia, lecz jest tylko przesłanką tego rozstrzygnięcia. Sąd Rejonowy wskazał powołana zasada może mieć zastosowanie również w sprawie o ustanowienie służebności, ponieważ nabycie służebności przez zasiedzenie następuje ex lege. Sąd I instancji wskazał, że konsekwencją powyżej

przedstawionego stanu faktycznego i rozważań prawnych jest pominięcie przez sąd dowodu z opinii biegłego z dziedziny wyceny nieruchomości na okoliczność ustalenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności zgodnie z wnioskiem.

Nadto w oparciu o przepis art. 520 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy orzekł o kosztach postępowania.

Apelację od powyższego orzeczenia złożyła wnioskodawczyni zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia przez przyjęcie, że uczestnik jest następcą prawnym Zakładów (...), które zgodnie z przedłożonymi dokumentami wybudowały linię elektroenergetyczną usytuowaną na nieruchomości wnioskodawczyni,
2. naruszenie art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie oraz przyjęcie, że zaistniały przesłanki do nabycia nieruchomości przez zasiedzenie przez Skarb Państwa.

W oparciu o powyższe zarzuty apelująca wniosła o:

1. uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji,
2. zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni okazała się bezzasadna.

Ustalenia faktyczne Sądu I instancji, istotne dla rozstrzygnięcia, nie budzą bowiem żadnych wątpliwości. Stąd te ustalenia, jak i poczynione przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wywody prawne, Sąd odwoławczy w pełni podziela i przyjmuje za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Wbrew stanowisku apelującej Sąd I instancji nie dopuścił się żadnych uchybień, które musiałyby skutkować koniecznością zmiany, bądź uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

W świetle bowiem ugruntowanego już stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w licznych judykatach, nie budzi wątpliwości – czego zresztą, jak wskazuje treść uzasadnienia apelacji, nie neguje skarżąca – że dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu jeszcze przed ustawowym uregulowaniem tej służebności (vide: m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 roku, III CZP 89/08, publ. LEX nr 458125; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 roku, V CSK 502/10, publ. LEX nr 1096048; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2008 roku, III CSK 73/08, publ. LEX nr 461735; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 roku, IV CSK 183/11, publ. LEX nr 1130302).

Jednocześnie bezspornym jest – jak prawidłowo uznał Sąd I instancji i czego także nie kwestionuje apelująca – że do dnia 1 lutego 1989 roku (tj. do czasu uchylenia zasady jednolitej własności państwowej) korzystanie przez przedsiębiorstwa państwowe z nieruchomości w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej stanowiło podstawę do nabycia tej służebności, ale przez Skarb Państwa (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 roku, III CZP 70/09, publ. LEX nr 522990).

Jeżeli zatem w okresie obowiązywania przepisu art. 128 k.c. upłynął bieg terminu zasiedzenia, to zasiedzenie takie następowało – z uwagi na przytoczoną powyżej zasadę jednolitego funduszu własności państwowej – na rzecz Skarbu Państwa.

Tymczasem z zebranego w sprawie materiału dowodnego, który został przez Sąd I instancji należycie oceniony, w tym w szczególności z zeznań samej wnioskodawczyni wynika niezbicie, że linie energetyczne na nieruchomości wnioskodawczyni oznaczonej numerami geodezyjnymi (...) wzniesione zostały – dwie w 1965 roku i jedna w

latach sześćdziesiątych, a zarząd nad nimi w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa sprawowało przedsiębiorstwo państwowe, które na przestrzeni lat przeszło liczne zmiany nazw swego przedsiębiorstwa. Jednocześnie materiał dowodowy wskazuje, że od chwili posadowienia na nieruchomości wnioskodawczyni tych urządzeń poprzednicy prawni uczestniczki korzystali z nich.

W tych okolicznościach nie sposób zakwestionować wniosku do jakiego doszedł Sąd Rejonowy, że nabywcą tej służebności gruntowej w drodze zasiedzenia stał się Skarb Państwa, skoro do zasiedzenia – przy przyjęciu złej wiary posiadacza – doszło w roku 1986.

Za chybione tym samym uznać trzeba zarzuty dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c.

Na marginesie podnieść także należy, że w sytuacji gdy skarżąca nie zarzuca, jak w przedmiotowej sprawie, naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, dla oceny trafności zarzutu naruszenia prawa materialnego miarodajny jest stan faktyczny przyjęty za podstawę wydania zaskarżonego orzeczenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2000 roku, II CKN 300/00, publ. LEX nr 52592).

Jak już zatem wskazano w ustalonym stanie faktycznym zarzut naruszenia powołanych przepisów prawa jest bezzasadny.

Apelująca, w obszernych wywodach odnoszących się do tego zarzutu, popartych orzecznictwem Sądu Najwyższego – w których to wywodach nie neguje, że do dnia 31 stycznia 1989 roku przedsiębiorstwa państwowe były jedynie dysponentem własności państwowej w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a także nie kwestionuje przyjętego przez Sąd orzekający początku biegu terminu zasiedzenia - nie zauważa, że popada tym samym w sprzeczność konstruując zarzut naruszenia prawa materialnego w taki sposób. Nie sposób przy tym nie wspomnieć, że powołane przez nią judykaty zapadły na kanwie odmiennego stanu faktycznego i nie mogą znaleźć w przedmiotowej sprawie zastosowania.

Stąd rozważania apelującej w tym zakresie ocenić należy jedynie jako dowolną polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu Rejonowego, opartymi o wynik postępowania dowodowego, które nie mogą odnieść zamierzonego efektu.

Powyzsze nieuzasadnionym czyni także zarzut kwestionujący ustalenia Sądu orzekającego w zakresie następstwa prawnego uczestniczki spółki (...), a co za tym idzie podważający legitymację uczestniczki do podniesienia zarzutu zasiedzenia służebności.

Następstwo prawne uczestniczki wynika bowiem z przepisów prawa materialnego oraz kolejnych aktów powołujących kolejne przedsiębiorstwa państwowe. Z informacji zawartych w dokumentach przedłożonych wraz z odpowiedzią na wniosek wynika jednoznacznie, że w dacie, gdy doszło do zasiedzenia służebności na rzecz Skarbu Państwa (w 1986 roku) zarząd mieniem państwowym sprawował Zachodni O. Energetyczny – Przedsiębiorstwo Państwowe w P. (vide: postanowienie Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 27 lutego 1985 roku, sygn. akt PP 155, k. 49 akt). Następca tej jednostki było utworzone w dniu 1 stycznia 1989 roku na mocy zarządzenia nr 32/ORG/89 Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 roku – w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zachodni O. Energetyczny - przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) (vide: zarządzenie nr 32/ (...) /89, k. 51 – 53 akt). Majątek ww. przedsiębiorstwa przejęła spółka akcyjna Skarbu Państwa – Zakład (...) (vide: postanowienie z dnia 1 sierpnia 1993 roku, sygn. akt H-1138, Sądu Rejonowego w Kaliszu w przedmiocie wpisu do rejestru handlowego Zakład (...) Spółka Akcyjna; k. 54 – 55 akt), która w dniu 27 czerwca 1996 roku zmieniła nazwę na (...) Spółka Akcyjna w K. (vide: postanowienie, k. 56 akt). W wyniku połączenia spółek energetycznych powstała (...) Spółka Akcyjna w G.. Na mocy postanowienia z dnia 22 grudnia 2004 roku, sygn. akt PO.XXII NS- REJ. KRS/(...), Sąd Rejonowy w Poznaniu XXII Wydział Gospodarczy dokonał wpisu połączenia przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej (...) Spółka Akcyjna w K. na spółkę przejmującą (...) Spółka Akcyjna w G. (vide: postanowienie, k. 57 akt). Postanowieniem z dnia 31 grudnia 2004 roku, sygn. akt GD. XII NS-REJ. KRS/(...), Sąd Rejonowy w Gdańsku XII Wydział Gospodarczy wpisał zaś do rejestru zmianę nazwy (...) Spółka Akcyjna w G. na (...) Spółka Akcyjna (vide: postanowienie, k. 58 akt). Na mocy natomiast postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk - Północ VII Wydział Gospodarczy z dnia 3 lipca 2007

roku wydanego w sprawie o sygn. akt GD. VII - REJ. KRS/(...) (...) Spółka Akcyjna w G. przekształcił się w spółkę (...) Spółka Akcyjna (vide: postanowienie, k. 59 akt).

Mając na względzie powyższe nie budzi wątpliwości, w ocenie Sądu Okręgowego, że na rzecz uczestniczki, jako kolejnego sukcesora i zarazem właściciel linii energetycznych znajdujących się na nieruchomości przeszedł składnik majątkowy, którym jest przedmiotowa w sprawie służebność. W konsekwencji Sąd I instancji prawidłowo przyjął, że uczestniczka jako uprawniona do wykonywania służebności polegającej na korzystaniu ze znajdujących się na nieruchomości wnioskodawczyni urządzeń stanowiących część składową linii energetycznych napowietrznych, wchodzących w skład przedsiębiorstwa uczestniczki, skutecznie podniosła zarzut zasiedzenia owej służebności.

Konkludując uznać trzeba, że Sąd orzekający prawidłowo przyjął, że uczestniczka (...) sp. z o. o. z siedzibą w G. posiada tytuł prawny do korzystania z nieruchomości wnioskodawczyni, w postaci opisanej wyżej służebności, a tym samym nie ma podstaw do wzruszenia zaskarżonego orzeczenia.

Wobec powyższych rozważań i z mocy art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. apelację jako bezzasadną należało oddalić.

E. J. T. I. Z.